

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigesimo-Octavo De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Qualiter arrhe in signum seu pignus matrimonij contrahendi concedi ab
sponsis possint. §. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

PUNCTVM XII.
De arhis in contractu sponsalium
appositis.

Multipliciter arha sumuntur, primò pro ipsismet sponsalibus, ita vt sponsalia ipsa arhas iuris Doctores appellant. *leg. 1. Cod. si nuptia ex rescripto petantur. Et tit. de sponsalib. in Cod. Theodosiano, in quo hic stat titulus.* Si prouincia Reclor, vel ad eum pertinentes sponsalia dederunt. Secundo & magis proprie vocatur arha quod ab sponso sponsa, vel è contrahente datur in signum, & pignus matrimonij promissi contrahendi. *leg. 3. Et leg. fin. Cod. de sponsalib.* Tertiò sumitur arha pro donatione facta ab sponso sponsa in remunerationem pudicitia, nobilitatis, vel dotis sponsa, quamque sponsa lucratur matrimonio soluto, in quo maxime differt ab antiqua donatione propter nuptias, quæ dissoluto matrimonio redibat ad virum donantem, sicuti ab vxore viro tradita redeunt vxori soluto matrimonio. *cap. fin. de donatione inter vir. & vxor. At prædicta donatione, quæ iam in desuetudinem venit, teste Anton. Gomez leg. 52. Lauri. num. 11. successit hæc arharum donatio, vt habetur expressè leg. 1. in fine, tit. 1. part. 4. ibi: Et al donacion como esta dizen en Espana propriamente arhas. De prima arharum acceptatione, vt potè minus propria nihil est dicendum. De secunda acceptatione primò agemus, & postmodum de tertia.*

§. I.

Qualiter arhae in signum, seu pignus matrimonij contrahendi concedi ab sponso possint?

- 1 Explicatur natura arharum, & quare in contractu sponsalium permittantur.
- 2 Arha necessario debent tradi.
- 3 Qualiter probetur esse tradita.
- 4 Negant plures constitui posse in quavis quantitate. Alij censent excedere non debere quantitatem dotis.
- 5 Verior est sententia affirmans in quavis quantitate posse concedi spectato iure communi.
- 6 Constitui possunt in specie, & non necessario in quantitate numerata, etsi aliqui contrarium censent.
- 7 Negant plures vtriusque constitui arhas posse.
- 8 Verius est oppositum.

Est natura arharum, quæ conceduntur in signum, seu pignus matrimonij contrahendi, vt fidei violator eas amittat *leg. arhas, & leg. fin. Cod. de sponsalib. & leg. regia. 1. tit. 1. part. 4. & leg. 8. tit. 18. part. 3. & pluribus firmat Cobarub. de sponsalib. 2. part. cap. 7. num. 6.* Congruentia autem, quare à iure permittuntur arhae amittendæ, non verò secundum communem sententiam pœna sponsalibus adiecta, cum hæc arharum amissio quædam pœna sit, ea est præcipua; quia arhae, vt potè necessario statim tradendæ in exigua quantitate, & matura deliberatione solent concedi. Secus verò pœna, quæ quia non traditur, sed tradenda promittitur facile, & incaute, & in magna quantitate offertur quippe faciles sunt homines ad promittendum, difficiles ad tradendum. Accedit quod regulariter amissio arharum minus impedit libertatem, quam pœna promissa, non solum quia in minori quantitate constituitur, sed quia minor subest timor amittendi arhas vt potè iam traditas, quam amittendi pœnam, quæ nondum tradita est.

2. Ex his fit arhas in prædicta significatione sumptas necessario tradendas esse, alias à pura pœna non differunt, vt expressè habetur in *leg. mulier, & leg. arhas, & leg. fin. Cod. de sponsalib. & §. item lapilli, in sit. de verum diuisione, & leg. regia 84. tit. 18. part. 3. ibi: los quales marauedis palaron à seu poder, è otorgo que era pagado dellos, & tradit Cobarub. de sponsalib. 2. part. cap. 7. num. 7. & 9. Anton. Gom. leg. 50. Tauri. Thomas Sanch. lib. 1. disp. 35. num. 3. Gutier. de matr. cap. 18. num. 3. Coninch. disp. 22. dub. 3. num. 13. Possent autem arhae promitti, & loco illarum pignus æquiualens dari, vt colligitur ex his quæ tradit Sanch. disp. 38. num. 4. Coninch. supra, quia ratione pignoris æquiualens censetur arha tradita.*

3. Et licet Immola in *leg. Titia in princ. num. 7. & ibi Angel. num. 1. Paul. num. 4. de verbor. obligation. sentiant arhas non probari recipientis confessione vt potè persona suspecta, & de re prohibita, argum. leg. qui testamentum. ff. de probationib. Verius tamen est confessioni recipientis standum esse, dum contrarium non probatur, argum. *leg. Publ. §. fin. ff. de positi, quia arhae cum de facto traduntur prohibita non sunt; ac proinde recipiens in eorum confessione suspectus esse non debet, vt bene Bart. in dicta leg. Titia. num. 7. Cobarub. 4. decret. 2. part. cap. 3. §. 7. num. 10. Matienzo, lib. 5. recop. tit. 2. Rubr. gloss. 2. num. 3. Sanch. alii relatis disp. 35. num. 5. Gutier. de matr. cap. 18. num. 5. Quod si vtraque pars arhas faceret, affirmant Bart. & Cobarub. esse maximam fraudis præsumptionem, sed merito eos reprobant Gutier.**

dicto num. 5. eo quòd vile per inuile non vitatur, iuxta regulam iuris, & quia arhae recipi non possunt, nisi tradantur. Ergo confessio tradentis fraudis præsumptionem inducere non potest. His positis.

4. Triplex est questio. Prima an arhae constitui possint in quavis quantitate? Negant Ioann. Andr. in *cap. gemma de sponsalib. num. 9. & ibi Abbas num. 8. Henricus in fine. Alexand. de Neuo num. 15. Cydus in dicta leg. Titia in princ. ff. de verbor. oblig. Rosella verbo sponsalia, n. 7. & ibi Angel. n. 12. Syluest. quest. 9. dicto 2. Brunell. de sponsalib. concl. 16. num. 4. Mouentur quia idè conceduntur arhae, & reprobatur pœna sponsalibus appositæ, quia arhae non censentur minuere libertatem, vt potè quæ plerumque in exigua quantitate conceduntur. Secus verò pœna quæ quia promissa est, & non tradita in magna quantitate præmittitur, ac proinde libertatem contrahendi matrimonij impedit. Si autem arhae in quavis quantitate, permittuntur, cessat prædicta ratio legis, & libertatem matrimonij acq̄e ac pœna dimittit. Non igitur concedendæ sunt in tam magna quantitate, vt concessiata conditione contrahentium impediatur eorum libertatem in matrimonio contrahendo.*

5. Alij verò scilicet Bart. in dicta leg. Titia in princ. num. 5. & ibi Alciat. num. 13. Salicet. in dicta leg. fin. num. 15. Cod. de sponsalib. Anton. in dicto cap. gemma num. 8. Suarez lib. 3. for. tit. de las arhas leg. 1. in princ. Anton. Cuchus lib. 5. instit. maior. tit. 12. num. 20. & leg. censent arharum quantitatem excedere non debere quantitatem dotis, vel donationis propter nuptias, & iis cessantibus quantitatem præscriptam à *leg. inuimus ff. de Repudiis*, scilicet tertiam bonorum partem, Mouentur, quia dissolues matrimonium contractum apud Romanos tantum amittit bar dotem, ergo æquum non est ob dissolutionem sponsalium, quæ sunt minoris momenti maiorem quantitatem amitti.

6. Nihilominus verior est sententia affirmans arhas pignora matrimonij contrahendi in quavis quantitate concedi posse, quia leges permittentes prædictas arhas indistincte, & absque vlla limitatione loquuntur; quapropter est in eis militaret eadem ratio ac in pœna, non ob id est extendenda dispositio pœnae sponsalibus appositæ ad arhas, quia leges restrictiua, & odiosa ex sola identitate rationis ad similes casus non extenduntur, vt latius dixi *traç. de legib. disp. 5. punct. 3. §. 4. vbi de legum interpretatione.* Præterquam quòd in præsentem est dispar ratio, nam arhae ratio constituitur in magna quantitate, & plerumque in exigua. Ex alia parte arhae vt potè traditæ facilius, & suauis amittuntur pœna difficilius. Et ex his solum est fundamentum primæ sententiæ. Ad fundamentum secundæ sententiæ, nego esse contra æquitatem, quòd ex sponsalium dissolutione dependat maior quantitas, quam olim ex dissolutione matrimonij, quia quantitas quæ olim ex dissolutione matrimonij amittitur erat pura pœna à lege scripta, idè quæ dicitur: at hæc arharum quantitas quæ ex sponsalium violatione dependit à propria voluntate concedentis arhas eorum habet.

7. Secunda questio: an arhae pignora constitui possint in specie vt in fundo, vel necessario constitutendas esse in quantitate numerata? Affirmant necessario constitutendas esse in quantitate numerata Bart. in dicta leg. Titia, in princ. num. 7. & Anton. de Butrio in dicto cap. gemma num. 8. & ibi Anchar. num. 10. Abbas num. 8. Alexand. de Neuo, num. 26. Rosella verbo sponsalia num. 7. Brunell. de sponsal. concl. 16. num. 3. Suarez leg. 1. in princ. tit. de las arhas lib. 3. for. eo quòd in specie neque tradi conuenienter possunt, nec duplicari ab accipiente prout sæpè necessarium est. Oppositum tamen verius, & receptius est constitui arhas posse in specie. Nam etiam in *leg. fin. Cod. de sponsalib.* tantum fiat mentio arharum in quantitate; at nulla lege arhae in specie constitutæ reprobantur. Quinimo in *leg. 84. tit. 18. part. 3.* permittuntur. Neque verum est tradi non posse earum possessionem, potest vtique tradi vel verè, & realiter, vel etiam fictè per clausulam constituti, sicuti traditur in contractu emptionis, & venditionis; potest etiam duplicari si non in eadem specie, saltem in æstimatione. Atque ita tenent alios referentes Cobarub. de sponsalib. 2. part. cap. 3. §. 7. num. 7. Gregor. Lopez dicta leg. 84. in gloss. verbo, taluena Anton. Cuchus lib. 5. instit. moral. tit. 12. n. 203. & 207. Matienzo in Rubr. tit. 2. gloss. 2. num. 2. lib. 5. compilar. Azebedo leg. 2. eiusdem tit. num. 6. Sanch. disp. 35. num. 12. Gutier. de matr. cap. 18. num. 7.

8. Tertia questio, an vtriusque arhae pignora constitui possint. Communis sententia teste Sanch. disp. 35. num. 13. negat eo quòd hæc arharum mutua traditio videatur superflua. Superfluum enim est aliquid dare, vt tantumdem recipiatur argum. *leg. qui sic §. ff. de solutionib. ibi: non alienatur nummi qui sic dantur, vt recipiantur.* Atque ita docent Bart. leg. Titia num. 9. ff. de verbor. obligat. Anton. cap. gemma de sponsalib. num. 8. vbi Abbas num. 8. Alexand. de Neuo, num. 35. Præpositus dicens communem num. 10. Rosella verbo sponsalia num. 7. Angel. num. 13. Syluest. quest. 9. dicto 5. Villalob.

in communibus, *lit. P. num. 8. Brunell. de sponsalib. concl. 2. 6. num. 3. Matienzo lib. 5. recopil. tit. 2. Rub. gloss. 2. num. 3.* quos omnes refert Sanch. & affirmat esse communem, & valde probabilem sententiam.

9. Nihilominus verior, & probabilior est contraria sententia, quam defendunt alii relati Cobarrub. *dicto §. 7. num. 7. & Gregor. Lopez dicta leg. 3. tit. 18. verbo tal vna* per textum ibi Sanch. *dicta disp. 3. §. num. 1. 4. Gutierr. de matr. cap. 18. num. 8. Coninch. disp. 2. dub. 1. §. num. 1. 5. Basil. Ponce lib. 12. cap. 19. in princ.* Ratio est, partim quia leges mutuarum arharum traditionem non reprobant, partim quia hæc mutua arharum traditio utilis est, siquidem violans fidem perdit arhas datas, & restituit acceptas, alio recuperante à se datas, & retinente acceptas. Et hæc ratio probat, esse arhas in eadem specie, & quantitate vtriusque constituantur. Neque lex *Quis se*, contrarium probat: loquitur namque de alienatione in qua tantumdem recipitur absque obligatione reddendi illud.

§. II.

Cui competant arhæ pignora matrimonij contrahendi?

1. Prædicta arhæ pignora matrimonio contracto reddenda sunt concedenti.
2. Penam dupli, vel quadrupli adiectam arharum traditioni aliquibus placet spectato iure communi exclusam esse.
3. Verius est oppositum.
4. Hæc pena non debetur ante iudicis sententiam.
5. Proponitur obiectio, & soluitur.

1. Vm prædictæ arhæ traditæ sint in signa, & pignora matrimonij contrahendi, contracto matrimonio reddenda necessariò sunt ei qui eas concecit *ex leg. fin. Cod. de sponsalib.* quia iam rationem pignoris, & signi matrimonij contrahendi habere non possunt. At si matrimonium ob culpam tradentis arhas non contrahatur, eas amittit, si verò ob culpam recipientis, neque tradentis arhas matrimonium cessat, tenetur arhas & tantumdem ac arhæ aestimantur ex proprio patrimonio reddere ei à quo arhas accepit, vti habetur in *dicta leg. fin.* & merito id statutum est, ne arhas concedens subiret periculum illas amittendi iniuste resiliens, nullum subeunte qui eas recipit, nec tradidit. A qua lege, & dispositione excipiuntur minores 25. annorum qui ventam ætatis non impetrarunt; ij enim si arhas non tradiderunt, sed receperunt, satisfaciunt, si reddant receptas, neque tenentur tantumdem reddere. Et idem est si eorum nomine parentes, vel tutores recipere promittendò matrimonium. Socii si ipsismet parentibus, vel tutoribus concedentibus, ipsique nomine proprio ad matrimonium obligarentur, eo tamen casu obligati essent arhas restituere, & tantumdem ac arhæ aestimantur, si per ipsos steter quominus matrimonium non contraheretur. Scelus si ob culpam filiorum, vel bene aliis relatis docuit Sanch. *disputat. 3. 6. in fine. Egid. disputat. 2. dub. 3. num. 17. Basil. Ponce lib. 12. cap. 19. num. 4.* Præterea in *dicta leg. fin.* permittitur est contrahentibus nisi minores sint inter se convenire non solum de restitutione arharum, sed reddendo duplum, vel triplum ultra arhas, & in his fecerit omnes Doctores conveniunt.

2. Duplex tamen est difficultas. Prima an hæc pena dupli, vel quadrupli adiecta arharum traditioni, habeat locum spectato iure canonico? Ratio dubitandi est, quia in *cap. gemmas de sponsalibus*, reprobatur obligatio de pena solvenda sponsalibus adiecta. At hæc solutio dupli, vel quadrupli est pura pena sponsalibus adiecta. Ergo Doctores alicuius reprobantur penam sponsalibus adiectam resilienti absque causa hæc penam tenentur reprobare. Præterea in huiusmodi pena eadem ratio prohibitionis videtur procedere, ac procedit in cuiuslibet alterius penæ constitutione, cum re ipsa tempore contractus non tradatur, & ob timorem illius matrimonij libertas minui possit. Atque ita in hac opinionem quamvis dubius inclinatur Gregor. *Lopez. d. leg. 8. tit. 18. part. 3. verbo, e todas.*

3. Sed verior est communis sententia iure canonico correctam non esse prædictæ penæ applicationem, vt pluribus firmat Sanch. *disp. 3. 6. num. 1. Gutierr. cap. 18. de matr. num. 17. Duaren. de sponsalib. ad tit. ff. soluto matrimonio, §. 4. in fine. Egid. de Coninch. disp. 2. dub. 3. num. 1. 4. Basil. Ponce lib. 12. cap. 19. num. 2.* Nam correctio legum vitanda est quoad fieri possit, at ius civile expressè hæc penam arhis adiectam permittit, & omnem aliam, vt matrimonia libera sint, excludit. Ergo ius canonicum reprobans penam sponsalibus adiectam, intelligi debet de pena per se sumpta, & propria sponsalium, quæ à iure civili reprobatur, non de pena arharum contractui coniuncta, & à iure civili approbata, vt sic iura iuribus confirmata sint. Neque verum est eandem

esse rationem prohibitionis in hac pena dupli, vel quadrupli arharum, ac est in mera pena sponsalibus apposta, quia hæc plerumque in magna quantitate erit, cum nihil tempore contractus tradatur, ex quo limitationem recipiat. At pena dupli, vel quadrupli plerumque erit in exigua quantitate, cum ex arhis traditis recipiat restrictionem.

4. Secunda difficultas, & grauior est, an hæc pena dupli, vel quadrupli debeatur in foro conscientie ante sententiam iudicis? Pendet huius difficultatis decisio ex illa questione, an pena conventionalis debeatur ante iudicis sententiam saltem declaratoriam? Quam latè examinaui. 1. *P. tract. de legib. disp. 2. pun. 3.* vbi probabilis censui non deberi ante iudicis sententiam, nisi aliud expressis verbis conuentum sit. Quapropter in præsentem idem est dicendum non deberi penam dupli, vel quadrupli, quousque sententia iudicis accedat; neque satis esse si à parte petatur. Et quidem de pena quam *lex fin. Cod. de sponsalib.* statuit, vt recipiens, nec tradens arhas, si iniuste resiliat, reddat arhas, & illarum valorem, communis sententia defendit teste Sanch. *disp. 37. num. 1. Gutierr. de matr. cap. 18. num. 18.* non deberi ante sententiam iudicis, quia non est pena conventionalis, sed legalis. Verùm admitto non deberi ante sententiam iudicis, non quia est purè pena legalis, hoc enim non credo. Nam vt rectè notavit Coninch. *disp. 2. dub. 3. num. 18.* lex illa non statuit ultra arhas valorem reddere in penam al cuius culpa sed vt æqualitas in contractu seruaretur, ne tradens arhas illas amitteret, nihil ex propriis amittens qui illas reciperet. At contrahentes præsumunt debent contrahere iuxta æquitatem à iure præscriptam, ergo recipiens arhas censendus est obligari ex contractu ad illas, & illarum valorem reddendum, ac proinde valor illarum debitus est non ex lege tantum, sed ea conuentione, sed quia est conuentione de pena soluenda ob violatam fidem, ideo sententiam iudicis requirit.

5. Solum obiecti potest, tradens arhas, & iniuste resiliens eas amittit nulla expectata iudicis sententia, ergo recipiens, illas illarumque valorem, & duplum, vel triplum ex conuentione debet amittere ante sententiam debet: quia non est præsumendum tradentem arhas velle se obligare ad illarum amissionem absque iudicis sententia, & nolle vt recipiens se obliget ad illarum valorem, & ad duplum, vel triplum amittendum, aliàs nec satis sibi prospiceret, nec suam causam æquam, & iustam faceret. Respondeo, hoc argumentum probare non solum non esse expectandam sententiam iudicis, vt arhæ, illarumque valor, & duplum illud, vel triplum reddatur, sed neque partis petitionem; nam si absque nouo consensu tradentis arhas, & iniuste à contractu resiliens retinentur ab eo qui eas recepit, sic absque noua illius petitione, illas, & earum valorem, & triplum, & quadruplum conuentum reddere debet recipiens, si iniuste resiliat: hoc autem pauci sunt qui admittant. Nam communiter petitionem partis vt necessariam exigunt ad obligationem iungendam, sicuti videre est ultra Doctores in eo *tract. de legib. relatos in Egid. de Coninch. disp. 2. dub. 4. num. 1. Lestio cap. 20. m. 135. Basil. Ponce lib. 12. cap. 19. m. 5. Gutierr. cap. 18. num. 19.* Quapropter respondeo recipientem arhas, & iniuste à contractu resiliens obligatum esse eas reddere nulla expectata sententia iudicis, neque partis petitione: quia hæc non est pena contractui adiecta, sed est ipsius contractus natura, & essentia; quippe natura pignoris in securitatem matrimonij contrahendi concessi petit ipso iure reddi ad concedentem, si per ipsum matrimonium non steterit, quia non absolute donauit, sed sub conditione, quod culpabiliter, & iniuste committat contractus promissi executionem. At ultra pignus illius valorem reddere, & à fortiori duplum, & triplum accidentarium est contracti, & solum ex mutua conuentione debitum, ac proinde in penam, siquidem minores contrahere possunt, & arhas pignora recipere absque obligatione reddendi illarum valorem, vel duplum, aut triplum. Cum igitur expediens sit vt omnis pena conuentionalis in illius executione legalem imitetur, & hæc sententiam iudicis requirat, illa etiam pena reddendi arharum valorem, & duplum, vel triplum, quæ conuentionalis est, iudicis sententiam requirere debet. Neque præsumendum est aliter contrahentes velle, nisi aperte expriment. Satis enim sibi prospiciunt, & suam causam æquam, & iustam reddunt, eo ipso quod recipiens arhas, & iniuste resiliens eas statim reddere teneatur, & accedente iudicis sententia obligetur ad reddendum illarum valorem, & duplum, & triplum.

§. III.

De arhis in remunerationem pudicitie, nobilitatis, & dotis sponsæ traditis ab sponso, vel à viro vxori.

1. Explicantur huiusmodi arhæ.
2. An sponsa retinere arhas possit, si virgo non sit.
3. Affirma.